

REESTDAL - OERLANDSCHAP

ROUTE 3,7 km

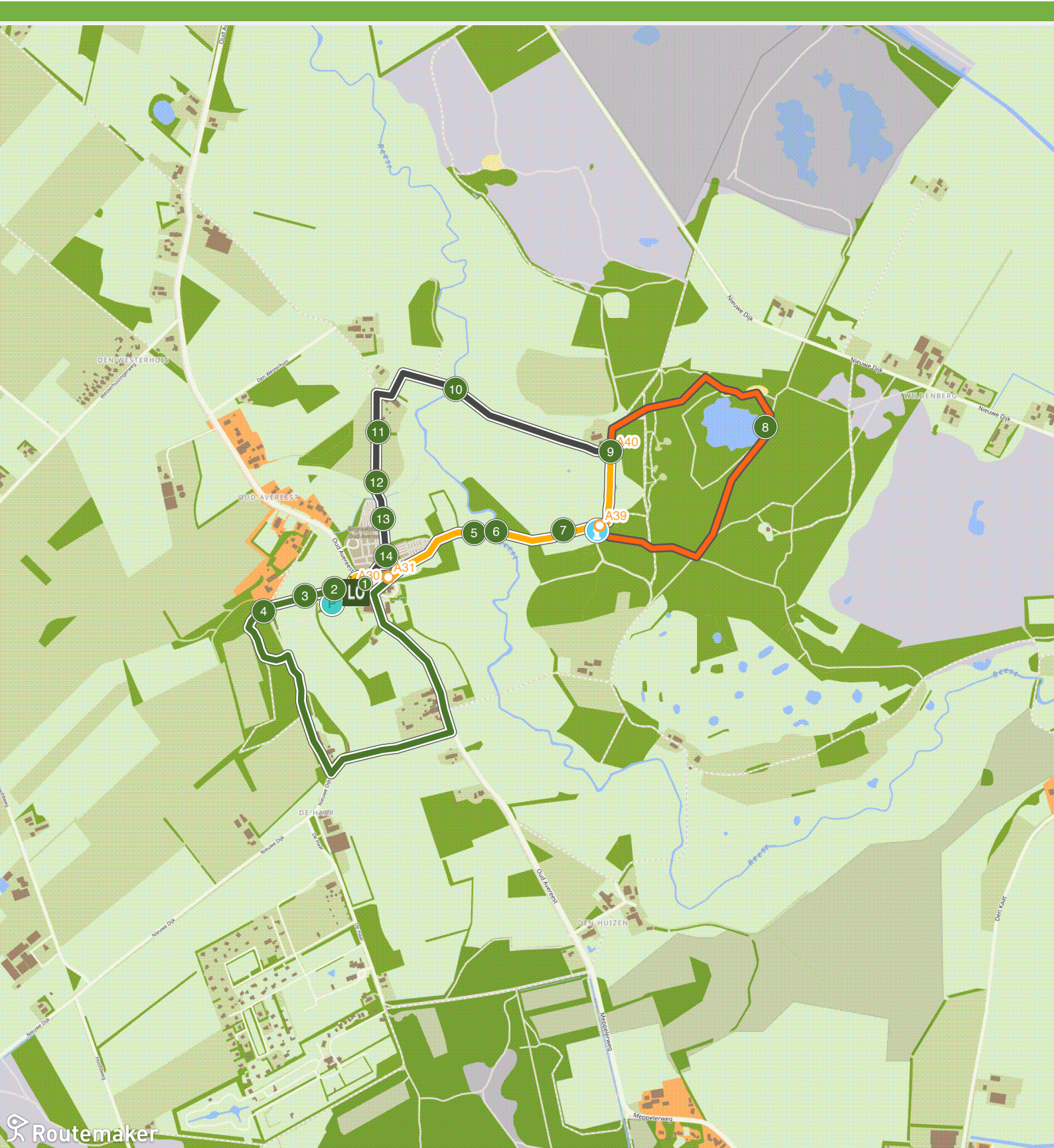

Wilde bomen & struiken worden in Nederland steeds zeldzamer. Nog slechts 3% van alle bomen en struiken in Nederland is autochtoon, dat maakt ze kwetsbaar. Wij maken wij ons sterk voor het beschermen van dit groene erfgoed. Deze route gaat langs het oerlandschap van het Reestdal.

Route gemaakt door Landschap Overijssel rond het project 'Wilde bomen & struiken'.

20
23

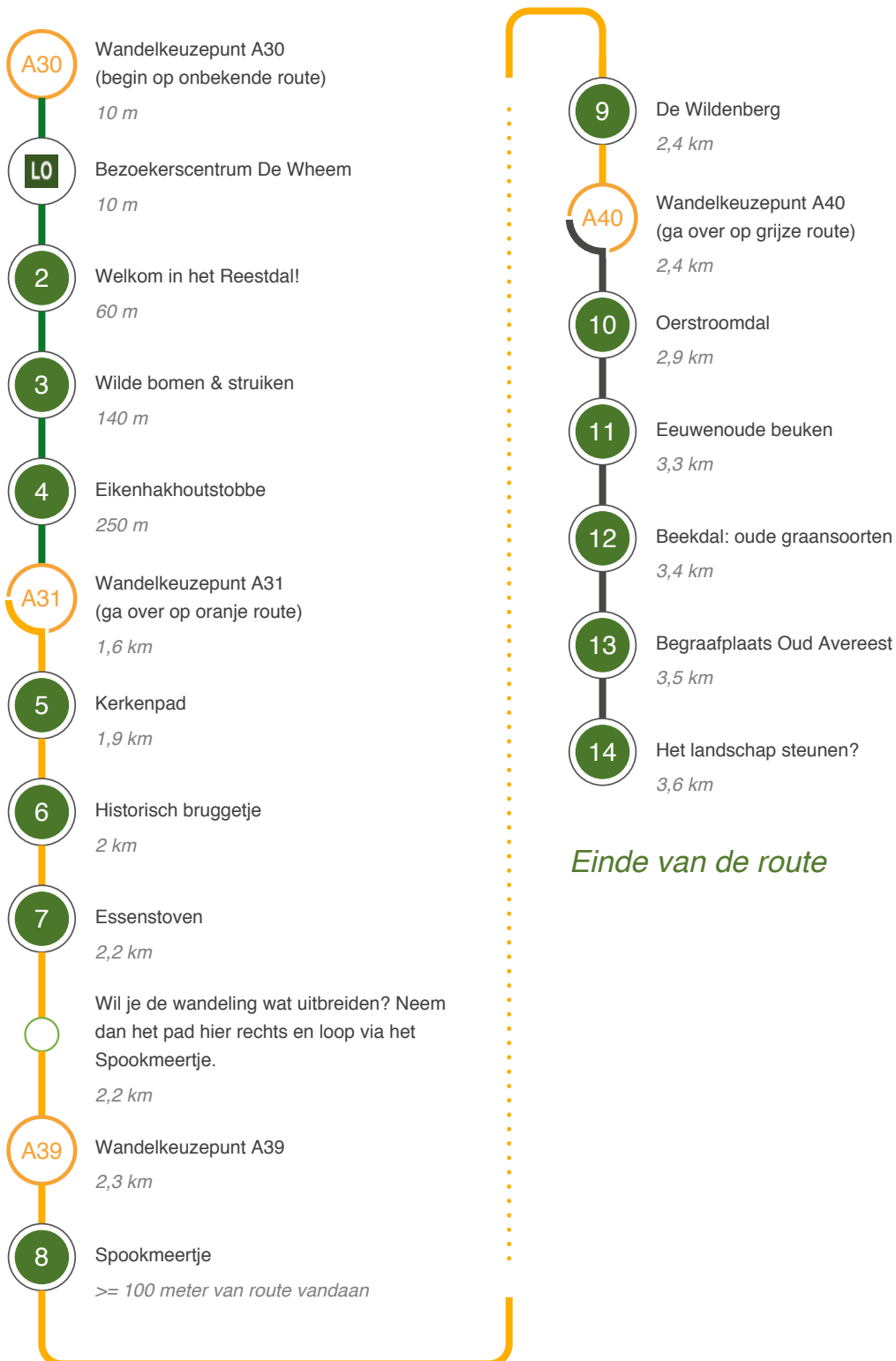
Reestdal - oerlandschap

Reestdal - oerlandschap

Hoe kom ik bij het startpunt?

Startpunt: bezoekerscentrum De Wheem, Oud Avereest 22, 7707 PN Balkbrug

Reestdal - oerlandschap

3,7 km

Bezoekerscentrum De Wheem

Bezoekerscentrum De Wheem

Bezoekerscentrum De Wheem van Landschap Overijssel is een goed begin- of eindpunt van een middagje Reestdal. In deze fraaie boerderij midden in het Reestdal, is van alles te beleven. Behalve mooie exposities vind je er een leuke winkel en kun je er terecht voor een kopje koffie met wat lekkers.

Speelnatuur

Kinderen kunnen zich binnen vermaken in de dassenburcht of op het spannende Speelnatuurpad achter De Wheem. Ook worden regelmatig leuke (kinder-)activiteiten georganiseerd. Ook is het recept voor 'Reestdalkoek' er verkrijgbaar.

<http://www.landschapoverijssel.nl/bezoekerscentrum-de-wheem2> (openingstijden De Wheem)

Wandel- en fietsroutes

De Wheem is een Toeristisch Overstap Punt (TOP); een vertrekpunt voor wandel- en fietsroutes door het Reestdal. Naast de wandelingen van wandelnetwerk Vechtdal, kun je vanaf hier verschillende routes via de app van Landschap Overijssel volgen. Voor alle routes (ook speurroutes!), zie:

<https://www.landschapoverijssel.nl> (routes Landschap Overijssel)

Welkom in het Reestdal!

Reestdal

Op de grens van Overijssel en Drenthe ligt het Reestdal; authentiek oerlandschap gevormd door ijs, water en wind. De afgelopen 800 jaar is hier niet veel veranderd, o.a. omdat het gebied nooit ten prooi is gevallen aan ruilverkaveling en landbouwintensivering.

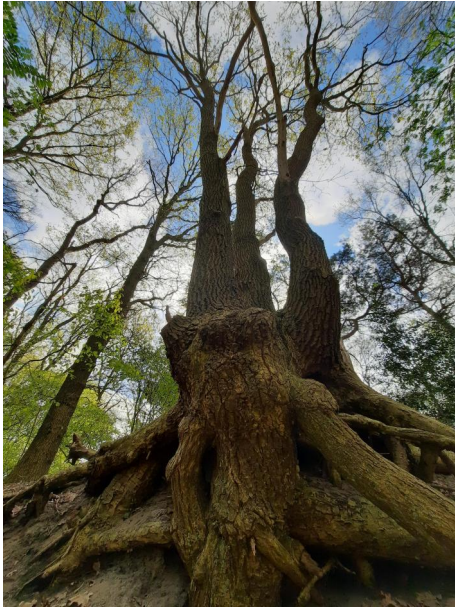
Slingerende rivier

Waar in Nederland tal van rivieren en beken zijn rechtgetrokken, slingert de Reest slingert nog bijna overal in haar oorspronkelijke vorm door het landschap. Overstromingen zorgen voor bemesting van de hooilandjes. Het ijzerrijke grondwater is fijn voor soorten als de dotterbloem.

Eeuwenoud

Je vindt hier bos, heide, hooilanden en oude boerderijen. Typisch voor het beekdal is de kleinschaligheid; kleine akkertjes met oude graansoorten en akkerkruiden als korenbloem en kamille. Ook de eeuwenoude hakhoutbosjes, houtwallen en kerkenpaden roepen een gevoel op van vroegere tijden.

Wilde bomen & struiken

Groen erfgoed

Wilde bomen en struiken worden in Nederland steeds zeldzamer. Nog slechts 3% van alle bomen en struiken in Nederland is autochtoon. En dat maakt ze kwetsbaar. Vanuit onze missie om het streekeigen landschap van Overijssel te behouden, maken wij ons sterk voor het beschermen van dit groene erfgoed.

Autochtone soorten

Autochtone (of: wilde) bomen en struiken zie je vooral op plekken waar al sinds 1850 of eerder bomen groeien. Ook zijn ze te vinden in landschapselementen zoals heggen, houtwallen en singels die de ruilverkavelingen en landinrichting van de afgelopen 70 jaar overleefden. Zoals hier in het Reestdal!

Biodiversiteit

Eeuwenlang hebben deze wilde soorten zich aangepast aan veranderingen in hun omgeving. Ze van groot belang voor onze soortenrijkdom. Op deze route laten we je verschillende wilde bomen & struiken zien. Benieuwd hoe we ze beschermen? Volg ons project via:

<https://landschapoverijssel.nl/wildebomenstruiken> (Wilde bomen & struiken)

Eikenhakhoutstobbe

Eikenhakhoutstobbe

Hakhout was eeuwenlang onmisbaar voor boeren. Als brandstof voor de kachel, timmerhout voor de hekken, beukenhout voor meubels. Zo had elke boer zijn eigen hakhout- of geriefhoutbosje.

Hakhoutcultuur

Om de 5 tot 15 jaar werden de bomen vlak boven de grond afgezaagd tot een stomp of 'stoof', om daarna weer aan te groeien, vaak

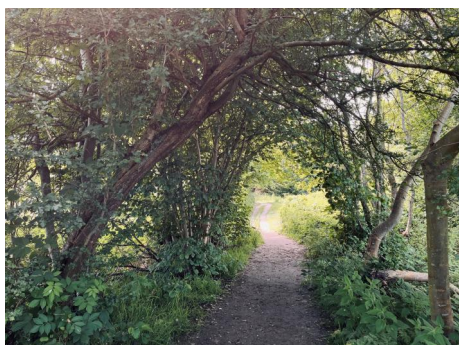
in grillige vormen. Dus met een tiental hakhoutperceeltjes kon je elk jaar oogsten. We noemen dit met een mooie term ook wel 'hakhoutcultuur'.

Wilde bomen & struiken

Hakhoutstoven of stobben zijn met hun grillige vormen relatief gemakkelijk te herkennen in het veld. En omdat deze vorm van bosbeheer al eeuwenoud is, zijn het handige indicatoren voor wilde bomen en struiken. Hier in het Reestdal vind je ze gelukkig nog.

5

Kerkenpad

Kerkenpad

Kerkenpaden zijn ontstaan op plekken waar mensen uit de wijde omtrek te voet naar de kerk gingen. Waar een 'gewone' weg ontbrak, werden kleine, vaak slingerende paadjes uitgesleten door de kerkgangers. Zo ook hier.

Lange rokken

Vanuit alle richtingen kwam men te voet naar de kerk. Dat was niet altijd makkelijk; de weg was lang en de vrouwen droegen lange rokken. Toen er wegen kwamen, paktten veel kerkgangers daarom de fiets. In de loop der tijd zijn veel kerkenpaden verdwenen. Gelukkig is het pad hier bewaard gebleven.

6

Historisch bruggetje

Bruggetje

Van sommige plekken weten we dat er al eeuwenlang een bruggetje is geweest, zoals hier, op de grens tussen Drenthe en Overijssel. Het gebied rond de Reest bestond in de vroege middeleeuwen uit veenmoerassen en smalle dekzandruggen. Boerengezinnen probeerden in deze ruigte een bestaan op te bouwen.

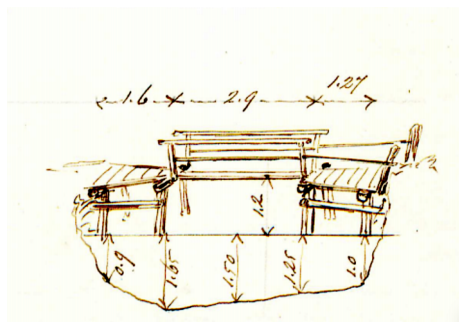

Brug voor kerkgangers

Verspreid over het landschap ontstonden kleine buurtschappen. Het eerste houten kerkje van Oud Avereest werd in 1236 gebouwd. Kerkgangers vanuit de weide omgeving liepen uren door het ruige landschap lopen om de kerk te bereiken.

Historische tekening 1846

Het Bruggetje van Bartje werd in de 13e eeuw aangelegd om kerkgangers uit buurtschappen aan de Drentse kant van de Reest toegang te bieden tot het kerkje aan de Overijsselse kant. In 2021 werd een historische tekening uit 1846 van de brug gevonden in het archief van Historisch Centrum Overijssel.

7

Essenstoven

Schoppen en harken

Aan weerszijden van het pad zie je eeuwenoude (doorgeschoten) essenstoven, ontstaan vanuit de zogenoemde hakhoutcultuur. Men plantte en oogstte gefaseerd verschillende perceeltjes met hakhout. Het hout van essen werd gebruikt voor het maken van bijvoorbeeld schoppen, bijlen, harken en hamers.

Stobbe en stoven

Essen groeien vrij snel. Als je de boom tot vlak boven de grond afzaagt tot een stomp (stobbe), groeien er nieuwe uitlopers die je na zo'n 5 jaar weer kunt oogsten. Als de stammen dicht bij elkaar of naar elkaar toe groeien, ontstaat een langgerekte vorm (stoof).

Autochtone soorten

Als je zorgt voor bomen en uitlopers van verschillende leeftijden en werkt in een oogstcyclus van 5 jaar, ben je elk jaar verzekerd van hakhout. Waarschijnlijk hebben boeren eeuwenlang hier hun hakhout vandaan gehaald. De kans is groot dat deze essen autochtoon zijn, dus hier van nature voorkomen.

Wilde bomen & struiken

Eeuwenlang hebben deze wilde soorten zich aangepast aan veranderingen in de omgeving. Ze zijn van groot belang voor onze soortenrijkdom! Binnen het project 'Wilde bomen & struiken' leiden we vrijwilligers op om nog aanwezige autochtone soorten in Overijssel in kaart te brengen. Volg ons project via:

Spookmeertje

Uitblazingskom

Het meertje is waarschijnlijk een zogenoemde uitblazingskom, ontstaan in een koude periode waarin het water stagneerde toen het klimaat natter werd.

Turf

Vroeger werd het meertje door de lokale bevolking gebruikt om turf te steken. Van de lokale bevolking kreeg het de naam het

Spookmeertje. Volgens de verhalen zagen zij op mistige dagen gedaantes boven het water zweven die je water in wilden trekken.

Dodaar

Misschien zie je hier de dodaar, een schuwe watervogel, familie van de fuut maar wel een formaat kleiner. Hij houdt van ondiep en beschermt water met een rijke oeverbegroeiing en onderwatervegetatie. Moerasgebieden bijvoorbeeld, maar ook vennen en meren.

De Wildenberg

De Wildenberg

Eind 14e eeuw waren er drie 'Westerse Huisen' waarvan de Wildenberg er één was. De twee andere kennen we nu als buurtschap 'Den Westerhuis'. Daarmee behoorde De Wildenberg samen met Den Westerhuis tot de oudste erven langs de Reest.

Familie Takke

Tot 1920 werd de Wildenberg verpacht, onder andere aan de familie Takke, die in de 19e eeuw verschillende generaties lang het boerenbedrijf op de Wildenberg runde. Natuurgebied de Takkenhoogte (hier vlakbij) verwijst naar deze familienaam.

Takkenhoogte

Sinds de jaren '60 is zo'n 1300ha grond in het Reestdal aangekocht door Landschap Overijssel en Het Drentse Landschap met als doel natuur en landschap in dit beekdal te herstellen en bewaren. Zo ook de Takkenhoogte en natuurgebied Haardennen, ten zuiden van de Wheem.

Oerstroombdal

Beekdallandschap

De Reest is van oorsprong een veenstroompje in een hoogveenlandschap dat zo'n 6.000 jaar geleden ontstond. De rivier stroomt door het oerstroombdal van de Vecht, ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Het landschap dat hier van nature voorkomt (dus zonder menselijke invloed) noemen we beekdallandschap.

Oerstroombdal

Het oerstroombdal van de Vecht bood afwisseling van open water, natte gronden en hoge, droge plekken, waar al in de prehistorie mensen woonden. De eerste dorpen ontstonden in de 8/9e eeuw. Op de hoge droge delen in het landschap kwamen akkers en de natte dalen laagten werden gebruikt als hooiland.

Natuurlijke loop

Van veel beken is vanaf de middeleeuwen de natuurlijke loop verdwenen. Ze werden rechtgetrokken, verdiept, verlegd of verbonden met het oog op bevloeiing, bewoning, ontwatering of transport. Zeker in de 20e eeuw werden veel rivieren gekanaliseerd, met alle negatieve ecologische gevolgen van dien.

Moeraskartelblad

Gelukkig is natuurlijke beekloop van de Reest grotendeels behouden, waardoor hier hoge natuurwaarden zijn. Het dal biedt een fijne leefomgeving aan o.a. ooievaars, dassen en vossen. Ook zie je bijzondere planten zoals noordse zegge, grote pimpernel en moeraskartelblad, de orchidee van het Reestdal!

Eeuwenoude beuken

Eeuwenoude beuken

Binnen het project 'Wilde bomen & struiken' leiden we vrijwilligers op om de nog aanwezige autochtone soorten in Overijssel in kaart te brengen. Op deze plek vind je eeuwenoude beuken. Of ze autochtoon zijn, weten we niet.

Laan

Deze beuken zijn wellicht aangeplant als oprijlaan richting bijvoorbeeld een landhuis of herenboerderij. Het is minder waarschijnlijk dat ze als hakhout zijn gebruikt, zoals de essen en eiken vlakbij De Wheem, ook al zien we hier een 'stoof'.

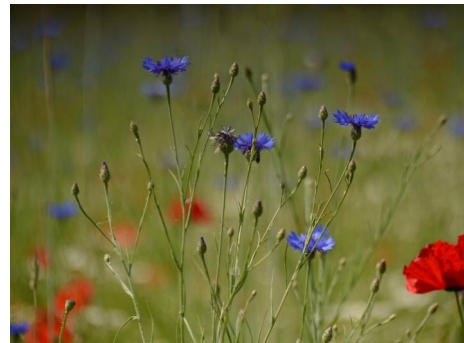
Autochtoon?

We spreken pas van een hakhoutcultuur als we minstens een 10-tal stobben of stoven zien. Oud zijn ze wel, deze beuken, maar we weten dus niet zeker of ze autochtone genen hebben. Ze kunnen ook zijn geïmporteerd of gekweekt met beukenootjes van de markt.

Beekdal: oude graansoorten

Oude graansoorten

Langs dit pad zie je links en rechts eeuwenoude essen. De boer zaait deze in met oude graansoorten zoals rogge en boekweit. Tussen het goudgele graan zie je in de zomer allerlei akkerbloemen zoals de blauwe korenbloem, klapproos en soms zelfs de zeer zeldzame roggelelie.

Akkerkruiden

Door schaalvergroting in de landbouw en het gebruik van kunstmest en pesticiden staat dit soort inheemse akkerkruiden tegenwoordig ernstig onder druk. In dit gebied vind je ze gelukkig nog. Hier en daar een handje geholpen door het inzaaien van akkerranden.

Streekeigen

Landschap Overijssel informeert je graag over het nut van akkerkruiden en welke inheemse, streekeigen soorten je goed kunt inzaaien.

13

Begraafplaats Oud Avereest

Oude begraafplaats

In Oud Avereest vind je de oudste begraafplaats van de voormalige gemeente Avereest. De bewoners uit de omgeving werden bij de kerk begraven. In de 13e eeuw stond op deze plek een kerkje, achter het smeedijzeren hek, op het hogere gedeelte.

Klokkenstoel

Bij het oude kerkje van Avereest heeft een klokkenstoel gestaan. Die is waarschijnlijk gebouwd in het jaar waarin de oudste klok is gegoten: 1636. In dat jaar werd de kerk die behoorlijk vervallen was ingrijpend gerenoveerd en opgeknapt.

Afgebroken

Een aantal decennia later in 1698 werd de klokkenstoel uitgebreid met een tweede klok. Bij de bouw van de nieuwe – huidige – kerk met toren (1852) werd de klokkenstoel overbodig en is afgebroken.

14

Het landschap steunen?

Liefhebber van het landschap?

Je bent hier te gast op terrein van Landschap Overijssel. Al 90 jaar beschermen, beheren en ontwikkelen wij natuur en landschap met kwaliteit voor mens, plant en dier zodat het er goed leven is.

Help mee!

Help mee bij de bescherming en ontwikkeling van natuur & landschap in Overijssel, zodat je kunt blijven genieten van dit mooie, afwisselende oerlandschap! Je bent al donateur vanaf €24,- per jaar.

Voor donaties verwijzen we u graag door naar onze website.

<https://landschapoverijssel.nl/help-mee-1/ik-word-donateur> (Gift doen of donateur worden?)

